

מפי כהן

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

לעילוי נשמת מו"ח הרה"ג המקובל הרב אליהו עטייה זצ"ל

ספר יהושע פרקו

חיבור משיח בן יוסף ומשיח בן דוד בכיבוש יריחו

ראשי פרקים:

למה חילל יהושע את השבת ביריחו? ♦ טעמים נוספים להחרמת שללה של יריחו ♦ מי הקדימני ואשלם ♦ ארץ ישראל שקולה כנגד שני דברים ♦ יהושע החיה את רחב ♦ רחב מחברת בין משיח בן יוסף למשיח בן דוד ♦ תפילה בשעת מלחמה ♦ נפל אדם מישראל במלחמה ♦ ארבעה שיצא להם מוניטין ♦ תפילת עלינו לשבח

למה חילל יהושע את השבת ביריחו?

נאמר בספר תהלים: "וְאֶפְרַיִם מְעוֹז רָאשֵׁי".¹ שבט אפרים זכה להיות 'ראש', וליטול חלק במלכות - יוסף הנהיג את ישראל בגלות ויהושע הכניסם לארץ ישראל. עסקנו בהרחבה בשאלה, מדוע כיבוש יריחו היה דווקא בשבת. במדרש תנחומא מבואר, שקביעת יום השבת כיום כיבוש יריחו היתה כבר בחנוכת המזבח, כאשר הקריב נשיא שבט אפרים את קרבנו ביום השבת, וזו לשון המדרש:²

"אפרים מעוז ראשי" - ואם יאמר לך אדם למה חילל יהושע את השבת ביריחו, אמור לו, על פי הגבורה עשה, שנאמר: 'זיאמר ה' אל יהושע ראה נתתי בידך את יריחו ואת מלכה גבורי החיל וסבותם את העיר כל אנשי המלחמה הקיף את העיר פעם אחת כה תעשה ששת ימים ושבעה כהנים ישאו שבעה שופרות היובלים לפני הארון וביום השביעי תסבו את העיר שבע פעמים' (יהושע ו, ב-ד), ומניין שהיתה שבת? שאין ז' ימים בלא שבת, הוי 'אפרים מעוז ראשי'.

ועוד דבר אחר עשה יהושע מדעתו מה שלא נאמר לו. כיון שנכבשה חומת יריחו שבת היה, אמר יהושע: השבת כולו קודש וכל מה שכבשנו בשבת יהא קודש לה', שנאמר: 'כל כסף וזהב וכלי נחשת וברזל קדש הוא לה' אוצר ה' יבוא' (יהושע ו, ט).

ארבי ברכיה הכהן ברבי: כעיר הנדחת עשאה, ועיר הנדחת אסורה בהנאה, שנאמר: 'ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלקיך' (דברים יג, יז).

אמר רבי יהודה בר שלום: לימד לישראל מה שאמר הקדוש ברוך הוא 'ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה' (במדבר טו, כ), לכך אמר יהושע, הואיל וכבשנו אותה תחילה נקדיש את כל שללה לגבוהה".

ממלחמת כיבוש יריחו לומדים, שמלחמת מצוה מותר להתחיל אפילו בשבת, כמבואר בירושלמי.³ חז"ל מלמדים אותנו שלושה טעמים לכך ששללה של יריחו הוחרם לה':

א. מעין דין 'מעשה שבת'. כדי להרחיק את האדם מעבירת שבת החמורה, קנסו חכמים את מחללי השבת, על ידי שאסרו את השימוש בתוצרת שהופקה ממלאכות שנעשו בשבת, ומעין זה נהג יהושע בשללה של יריחו כאשר חרימו והקדישו לה'. אם כי ברור הדבר כי החרם וההקדש לגבוה על ידי יהושע לא היו "כדי לא ליהנות ממלאכת שבת" כדן 'מעשה שבת' הרגיל, אלא שיריחו נתקדשה בקדושת השבת כאשר נכבשה בשבת, ולכן הנהיג יהושע בשללה הנהגה מיוחדת.⁴

ב. יהושע נהג ביריחו מעין דין עיר הנדחת ושרפה באש, והקדיש את שללה לה', שלא יהנו ממנו, כדן עיר הנדחת ששללה אסור בהנאה.

אלו שני הפכים - מצד אחד שללה מקודש בקדושת השבת והוא חרם לה' ומצד שני נוהגים בו כעיר הנדחת שטומאת עבודה זרה שולטת בה.

ג. שללה של יריחו הוקדש לה' כדן חלה המופרשת מן העיסה. כשם שמצוה להפריש מן העיסה תרומה לכהן, שנאמר: "ראשית עֲרֹסְתְּכֶם חֲלָה תְרִימוּ תְרוּמָה"⁵, ותרומה זו נוהגת דווקא בארץ ישראל ומותרת באכילה דווקא לכהנים, כך בראשית הכיבוש מופרש השלל ומוקדש לה'. יריחו היא 'ראשית עריסותינו' ודינה כדן חלה תרומה.

טעמים נוספים להחרמת שללה של יריחו

טעם נוסף להחרמת שללה של יריחו מובא ברלב"ג,⁶ וכה דבריו:

³ ירושלמי שבת פ"א, ה"ח. וראה באריכות בספר מלחמות שבת של הרב משה צבי נריה.

⁴ ראה ביתר הרחבה בספר מלחמות שבת נוספות עמ' קב.

⁵ במדבר טו, כ.

⁶ רלב"ג יהושע ו, יז.

¹ תהלים ס, ט.

² מדרש תנחומא נשא כח.

למלך מצרים. ומשום כך שילם ה' לנשיא שבטו שיקריב קרבנו בשבת.

ארץ ישראל שקולה כנגד שני דברים

נאמר בפרשת בהר: "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר"¹⁰. וכך דרשו חז"ל ב"ילקוט שמעוני"¹¹:

"כתיב 'וזכרתי את בריתי יעקוב וגו' והארץ אזכור'. מן הפסוק הזה אתה למד שני דברים: שארץ ישראל שקולה כנגד המילה - כשם שמילה דוחה את השבת כך כיבושה של ארץ ישראל דוחה את השבת. ועוד, שהיא שקולה כנגד כל מה שנברא בששת ימי בראשית:

ביום ראשון כתיב: 'זירא אלקים את האור כי טוב', ובארץ כתיב: 'כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה'.

בשני כתיב: 'יהי רקיע בתוך המים', ובארץ כתיב: 'ארץ נחלי מים'. בשלישי כתיב: 'תדשא הארץ דשא וגו', ובארץ כתיב: 'ארץ חטה ושעורה'.

ברביעי כתיב: 'יהי מארת', ובארץ כתיב: 'ארץ וגו' לא תחסר כל בה'.

בששי נברא אדם וחווה, שנאמר: 'זיאמר אלקים נעשה אדם', ובארץ כתיב: 'כי האדם עץ השדה'.

בשביעי כתיב: 'ויברך אלקים את יום השביעי', ובארץ כתיב: 'ואכלת ושבעת וברכת'."

ארץ ישראל שקולה כנגד שני דברים:

א. כנגד מצוות מילה - יוסף שמר על קדושת השבת ויוסף שמר על קדושת הברית. קיים קשר מיוחד בין מצוות מילה לשבת, וכששתי המצוות נפגשות, המילה דוחה את השבת. ומלבד המילה, גם מצוות כיבוש ארץ ישראל וירושתה דוחה את השבת.

יהושע גדל על ערכה של השבת וכבודה, ועל ערכה של המילה וגודל מצוותה, אשר הונחלו לו מדורי דורות, מיוסף הצדיק דרך בני אפרים, ומתוך כך נבחר להנהיג את ישראל ולהכניסם לארץ ישראל.

ב. כנגד מעשה בראשית - ארץ ישראל שקולה כנגד מעשה בראשית, כי ארץ ישראל היא התכלית והשורש של הבריאה כולה.

יהושע החיה את רחב

בתוך פסוקי הכיבוש מציין הנביא את הוראת יהושע להגיע לביתה של רחב ולחלץ אותה ואת בני משפחתה כפי שהבטיחו לה, וכך היה:

"וְאֵת רַחֵב הַזֹּנָה וְאֵת בֵּית אֲבִיהָ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהּ הִחִיָּה יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב בְּקִרְבּוֹ יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי הִחִיָּיָהָ אֶת הַמְּלָאכִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְרַגֵּל אֶת יִרְחֹוֹ."

"והנה צוה שיחרימו כל אשר בעיר ולא יהנו ממנו בדבר כדי שלא יטעו ישראל במה שיגיע להם מההצלחה אחר זה וייחסוה אל מה שקנו משלל העיר ההיא, ואולי יהיה זה סיבה שיחשבו שאמונתם היתה טובה עד שגם מקניהם ונכסיהם מביאים הצלחה למי שיקנם."

אם יקבלו ישראל את השלל לידיהם, קיים חשש שיתפסו ל'שגעון גדלות' ויאמרו: "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁷, ולא יזכרו שה' יתברך הוא הנותן להם כוח לעשות חיל.

ובהמשך כתב:

"וידמה שפעולות יושבי יריחו ואמונתם היו יותר מגונות מפעולות שאר יושבי הארץ ואמונתם, ולזה ציוה שלא ישאר מהם רושם ולא מן העיר."

תרבות יושבי יריחו מנוגדת לתרבות ישראל בתכלית הניגוד, ולכן היה הכרח בנקיטת אמצעי הרחקה והבדלה.

טעם נוסף מובא באברבנאל⁸, וכה דבריו:

"ודעתי, שהמלאך ציווהו בשם האל 'של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו קדש הוא', וחרם וקודש אחד הוא, ולכן אמר ש'חרם' יהיה. וראוי היה שיהיה כן, כי אם היה לה' הישועה איך ישראל ישללו בה שלל? אך אשר יורישם כוחם וגבורתם אותו יורישו, ואשר הוריש האל יתברך בנס ופלא מבלי יד אדם לא היה מהראוי שישלול אדם שלל."

יהושע לא הקדיש לה' את שלל העיר על דעתו, אלא על פי הצייווי. כשמלאך ה' אמר ליהושע לחלוץ נעליו מפני קדושת המקום, הבין יהושע שכל חפצי המקום קודש, ומכיוון שלה' הישועה ומלחמת יריחו בפרט היא מלחמה אלקית, גם השלל לה' הוא.

מי הקדימני ואשלם

באחד בניסן, יום חנוכת המשכן, החלו נשיאי השבטים להביא קרבנות לחנוך בהם את המזבח, כאשר בכל יום הקריב נשיא אחר, ובשבת, היום השביעי להקרבת קרבנות הנשיאים הקריב נשיא שבט אפרים, אף שבדרך כלל קרבנות יחיד אינם קרבים בשבת. וכך דרשו חז"ל⁹:

"מי הקדימני ואשלם', מדבר ביוסף שהוא הקדים ושימר את השבת עד שלא נתנה, 'וטבוח טבח והכין' (בראשית מג, טז). אמר רבי יוחנן: ערב שבת היתה, ואין 'הכין' אלא לשבת, שנאמר: 'והיה ביום הששי והכיניו וגו' (שמות טז, ה).

אמר הקדוש ברוך הוא: יוסף, אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה התורה, חייך שאני משלם לכן בנך שיהא מקריב קרבנו בשבת, מה שאין יחיד מקריב, ועלי לקבל קרבנו ברצון. הוי 'מי הקדימני ואשלם' ומנין שכן הוא, ממה שאמור בענין ביום השביעי, 'נשיא לבני אפרים וגו'."

יוסף דאג לכבודה של השבת בטרם ניתנה תורה. היה זה כאשר התקין סעודה לאחיו משבאו לחפשו ולא הכירוהו בהיותו משנה

⁷ דברים ח, יז.

⁸ אברבנאל יהושע פרק ו.

⁹ במדבר רבה יד, ב.

¹⁰ ויקרא כו, מב.

¹¹ ילקוט שמעוני תורה פרשת עקב רמז תתס.

מידי של הקב"ה, זכה יוסף להיות זן ומכלכל את יעקב וביתו, ומרן החיד"א מחדש, שהברכה נתקיימה בשלמותה כאשר יהושע הנהיג את ישראל ובכך השלים את תפקידו של יוסף.

יוסף ראה שמאשת פוטיפר עתידים לצאת מנשה ואפרים ומשיח בן יוסף, ולא ידע שהכוונה היא לאסנת בת פוטיפר ולא לה, אך יוסף שלט ביצרו ושמר על בריתו, ולא נפל ברשתה של פוטיפר, ומתוך כך זכה שבדור ההמשך יבוא יהושע וישיא את רחב בהיתר.

שמירת הברית של יוסף חוזרת ומתבררת בדורו של יהושע, וכשם שברית המילה דוחה שבת כך קרבן נשיא שבט אפרים בחנוכת המשכן דוחה שבת וכן כיבוש יריחו על ידי יהושע דוחה שבת.

כהמשך לזה, כתב מרן החיד"א¹⁴ בחידושו לפרקנו:

"החיה יהושע ותשב בקרב ישראל... כמו שכתוב פרק קמא דמגילה דאיגיירה ונסבה יהושע ויצאו ממנה שמונה נביאים. עיי"ש. והם מפלאות תמים דעים. ועוד יש לרמוז מה שכתבו גורי האריז"ל, דרחב היתה נשמת תמר שבאה בגלגול רחב.

ואפשר כי תיבת 'ותשב' ר"ת והיתה תמר שבאה בגלגול, ואתי שפיר 'החיה יהושע', לפי שהיתה נשמת תמר. ובזה תנוח דעתנו דנסבה יהושע כי היא נשמה עליונה מישראל".

מרחב הזונה יצאו שמונה נביאים. זה בלתי נתפש, אבל כך גלגלה ההשגחה העליונה. יש חשבונות שמים שנוגעים לתיקון השלם של כל הדורות, וכעת, בכניסת עם ישראל לארצו, נסגר מעגל נוסף בדרך להופעת מלכות ישראל - חוברים זה לזה משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. יהושע משבט אפרים הוא צאצא של יוסף הצדיק, ורחב באה מתמר אמם של פרץ זורח, שמהם עתיד לצאת משיח בן דוד המכונה 'בן פרץ'.

תפילה בשעת מלחמה

כאשר יצאו ישראל ממצרים ועמדו על שפת הים, והיו נתונים בצרה, לפניהם ים ומאחוריהם המצרים, עמד משה רבנו ונשא תפילה, עד שאמר לו הקב"ה: "מה תצַעַק אֵלַי דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ"¹⁵, וביאר הנצי"ב¹⁶:

"מה תצַעַק אלי. מבואר שמה התפלל, אף על גב שידע היטב כי הקדוש ברוך הוא יעשה ישועה לישראל, מכל מקום נדרש לתפילה לפי דעתו, דזה כלל גדול במלחמה, שמתנהגת בפעולת הטבע אף על גב שברור שיהיו המה מנצחים, מכל מקום צריך תפילה... שתהא השגחה פרטית על כל אחד בפני עצמו לטובה, שלא יארע שום נזק. אמנם כל זה רק בעת שהניצוח הוא בדרך הטבע, כמו מלחמת עמלק ומדין שהיה מלחמת תנופה.

ומלחמת יריחו שכתבתי בהרחב דבר, אף על גב דנפילת החומה היה נס נגלה, מכל מקום אחר שנפלה החומה ועלה איש נגדו, היה מלחמה חזקה עם בעלי יריחו, מה שאין כן אם הכל בדרך נס וגם הישועה ברורה, אין מקום לתפילה".

וביאר הרד"ק:

"החיה יהושע - שציוה לשמור לה השבועה שנשבועו לה המלאכים, כמו שאמר: 'רק רחב הזונה וגו'.

ויש לפרש עוד: 'החיה', שנתן להם מחיה ממון או נחלה במה שיחיו. וזהו שאמר: 'ותשב בקרב ישראל', וזהו הפירוש הנכון.

ויש בו דרש, כי יהושע לקח רחב לאשה, וזהו 'החיה', כי כיון שראו שיהושע לקח רחב לאשה נדבקו בבית אביה מגדולי ישראל.

ואף על פי שכתוב בשבועה אומות 'לא תחתן בם', אמרו כי רחב ובית אביה נכרים היו בארץ ולא היו משבעה גוים.

ויש מי שאומר, כי כשנכנסו מרגלים ששלח יהושע ביריחו נתגיירה ועדיין לא נכנסו ישראל לארץ. וכל זה למי שאמר, כי כתיב 'לא תחתן בם', בגיורתן כתיב".

המילים 'החיה יהושע' מלמדות כ יהושע קיים את הבטחתו לרחב ובני משפחתה ודאג להשאירם בחיים, אך הרד"ק מוסיף כי לא הסתפק יהושע בקיום השבועה אלא דאג לפרנסם ולכלכלם, ויש אומרים שיהושע נשא את רחב לאשה.

רחב מחברת בין משיח בן יוסף למשיח בן דוד

מרן החיד"א בספרו "תורת אנך"¹² כותב:

"זונה ושמה רחב. פירש הרב מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות במה שאמרו 'רחב בשמה', וזה רמז 'זונה ושמה רחב', כי בהזכרת שמה לבד זונה. ואפשר לרמוז במה שכתוב בספר הגלגולים מהרמ"ע משם מהרח"ו, דרחב היתה גלגול אשת פוטיפר, ויהושע גלגול יוסף, ולקחה לאשה. עד כאן דבריו. ובזה ניחא מה שאמרו ז"ל שאמרה לו ליוסף שהיא רואה באצטגנינות שהוא נזקק לה, ולא ידעה שהוא בגלגול רחב ויהושע, ובזה ניחא מה שאמר יעקב ליוסף 'משם רועה אבן ישראל', שיבא ביהושע ויהיה רועה ישראל...".

מרן החיד"א מלמדנו, שפרשיית רחב והמרגלים טומנת בחובה סודות עליונים. נשמתה של רחב מהווה המשך והשלמה לנשמתה של אשת פוטיפר, ונשמתו של יהושע בן נון היא המשך לנשמתו של יוסף הצדיק. פרשיית רחב והמרגלים מחזירה אותנו לחומש בראשית. לאחר שמכרו האחים את יוסף לישמעאלים, בא פוטיפר וקנה את יוסף מידיהם. אשתו, שנתנה עיניה ביוסף, ניצלה את העובדה שבעלה השאיר את יוסף לבדו בביתו כדי לפתותו לשכב עמה, אך יוסף סרב בתוקף, וגם כאשר תפסה אשת פוטיפר את יוסף בבגדו, מיהר לפשוט את הבגד שאחזה בו, וברח החוצה.

אשת פוטיפר ראתה באיצטגנינות שלה שהיא צריכה להיות עם יוסף, ובמידה מסוימת היא צדקה, אלא שהיא הקדימה את זמנה.

יוסף היה משביר לכל אחיו במצרים, אך לא הנהיג את ישראל. בברכת יעקב ליוסף באחרית ימיו, נאמר: "מִשֵּׁם רָעָה אָבֶן יִשְׂרָאֵל"¹³. המשמעות הפשוטה היא, שמן הכח שניתן לו ליוסף

¹⁴ חומת אנך יהושע פרק ו ד"ה החיה יהושע.

¹⁵ שמות יד, טו.

¹⁶ העמק דבר שמות יד, טו.

¹² חומת אנך יהושע פרק ב ד"ה זונה ושמה רחב.

¹³ בראשית מט, כד.

אברהם - 'ואעשך לגוי גדול' - יצא לו מוניטין. ומהו מוניטין שלו? זקן וזקנה מיכן בחור ובתולה מיכן.

יהושע - 'זיהי ה' את יהושע ויהי שמעו בכל הארץ' (יהושע ו, כז) - יצא לו מוניטין בעולם. מהו? שור מיכן וראם מיכן, על שם 'בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו' (דברים לג, יז).

דוד - 'ויצא שם דוד בכל הארצות' (דברי הימים א' יד יז) - יצא לו מוניטין בעולם. ומה היה מוניטין שלו? מקל ותרמיל מיכן ומגדל מיכן, על שם 'כמגדל דויד צוארך' (שיר השירים ד, ד).

מרדכי - 'כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות' (אסתר ט, ד), יצא לו מוניטין. ומה מוניטין שלו? שק ואפר מיכן ועטרת זהב מיכן.

המוניטין שיצא בעולם, איננו שם טוב בעלמא, אלא שותפות בעצם ההנהגה האלקית העולמית. פעם בכמה דורות מופיעה נשמה שחיה מוקדשים לבנין קומה חדשה בתהליך גאולתם של ישראל, ואלו החשובים שבהם: אברהם אבינו, יהושע בן נון, דוד המלך ומרדכי היהודי.

תפילת עלינו לשבח

בזמן כיבוש יריחו עמד יהושע ותיקן תפילה חדשה - תפילת 'עלינו לשבח'. וכך כתב ה"כלבו"²³:

"ואחר כל התפילות אומר עלינו לשבח. בפרק רבי אליעזר אומר, שבח גדול יש בעלינו לשבח, על כן צריך לאומרו מעומד. ותמצא 'עלינו' עולה בגימטריא 'זמעומד'.

ושמעתי שיהושע תיקנו בשעה שכבש יריחו, וחתם בו שם קטנותו למפרע, 'ע' - עלינו, 'ש' - שלא שם, 'ו' - ואנו כורעים ה' - הוא אלקינו..."

וביתר הרחבה כתב בעל ה**רוקה**²⁴:

"עלינו לשבח לאדון הכל. כל איש הירא את דבר ה' ישים אל ליבו תבונת השכל, וישים ליבו בבשרו ויכוין מאד מאד כשיאמר עלינו לשבח, כי שיר השירים הוא, ויהושע איש האלקים יסדו כשנכנס לארץ הקדושה, וראה כי חוקות הגוים הבל הם ואלילים תהו בלא יוכלו להציל עובדיהם, התחיל לפרוש כפיו השמימה וכרע על ברכיו באימה, ואמר בקול רם בניגון המשמח הלב לכוין עלינו לשבח.

ומפני ענוותו הגדולה אשר היה בו... יסד עלינו לשבח בשמו הושע למפרע, עלינו לשבח, שלא שם, ואנו כורעים, הוא אלקינו. ויסד קנ"ב תיבות מן 'עלינו' עד 'לעולמי עד תמלוך בכבוד', כמנין ב"ן נו"ן... על כן יתכוין האדם בכל מאודו לשורר לבוראו בזה השיר מפואר ומהודר ומעוטר ומקודש ומרומם".

בימים נוראים מתחילים את סדר המלכויות ב'עלינו לשבח'. תפילת עלינו לשבח היא 'שיר השירים אשר ליהושע', "שיר מפואר ומהודר ומעוטר ומקודש ומרומם" עם כניסת עם ישראל לארצו.

משה רבנו ידע שה' יושיע את ישראל. בוודאי לא הוציא ה' את ישראל ממצרים באותות ובמופתים כדי להמיתם ח"ו על היס. אם כן מדוע נשא יהושע תפילה לה' שיצילם?

התשובה לכך היא, שיש "כלל גדול במלחמה", והוא, שגם כשהניצחון ברור ומוחלט, עלינו להשתדל בדבר ולבוא מוכנים אלי קרב, עם חיילים אחוזי חרב ומלומדי מלחמה מבחינה מעשית, ועם תפילה גדולה לה' מבחינה רוחנית. ובנוגע למלחמת יריחו כותב הנצי"ב ב"הרחב דבר"¹⁷:

"והנה במלחמת יריחו כתיב: 'זירע העם ויתקעו בשופרות' (יהושע ו, כ), ואינו מובן מהו 'זירע העם', שהרי אחרי תקיעת הכהנים בשופרות היה לכל העם לתקוע תרועה, אבל קודם תקיעת הכהנים לא היה העם להריע. וגם לשון 'זיתקעו בשופרות', משמע העם ולא הכהנים.

אלא פירוש 'זירע העם', שהתפללו, כפירוש הרמב"ם (הלכות תענית) על הפסוק 'הרעתם בחצוצרות', ומשנה מפורשת היא בתענית (פרק ב): עננו כמו שענית ליהושע בגלגל ברוך אתה ה' שומע תרועה, ופירש רש"י במלחמת יריחו בעוד שהיו ישראל בגלגל והיה שמה תרועה לתפילה, הרי שהתפלל יהושע ונענה".

נפל אדם מישראל במלחמה

בפרק הבא בסיכום מלחמת העי נאמר: "ויכו מהם אנשי העי כשִׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ"¹⁸, ודרשו חז"ל¹⁹:

"וכי נאמר שלושים וששה? והלא לא נאמר אלא 'כשִׁלְשִׁים וששה'! אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כרובה של סנהדרין!".

כבשו עיר שלמה ורק אחד מישראל מת במלחמה. היינו מצפים לצהלה ושמחה, שירה וריקודים, אבל יהושע מגיב בכאב נורא, "וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שְׂמֹלְתָיו וַיִּפֹּל עַל פְּנָיו אֶרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן ה' עַד הָעֶרֶב הוּא וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְעַלּוּ עִפְרוֹ עַל רֵאשִׁים"²⁰.

אמנם טבעי הדבר שבמלחמה מתים אנשים, אבל בכניסה לארץ ישראל יהושע מייצר הנהגה רוחנית שאינה משלימה אף לא עם חלל אחד. אם נפל אדם מישראל במלחמה, סימן הוא שאיננו ראויים להשגחת ה' בשלמות. ובאמת מלבד יאיר בן מנשה אין אזכור של חללים נוספים בכל תיאור ארבע עשרה שנות הכיבוש והחלוקה.

הגובה הרוחני שבו נמצאים בני ישראל תחת הנהגתו של יהושע, מתחיל בשמירת הברית ושמירת השבת, ומתוך כך מגיעים לירושלם ארץ ישראל והקדשת שללה לה'.

ארבעה שיצא להם מוניטין

בסיום הפרק נאמר: "וַיְהִי ה' אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שְׁמֹעוֹ בְּכָל הָאָרֶץ"²¹, ודרשו חז"ל²²:

"ארבעה הם שיצא להם מוניטין בעולם:

¹⁷ הרחב דבר שמות יד, טו.
¹⁸ יהושע ז, ה.
¹⁹ בבא בתרא קכא ע"ב.
²⁰ יהושע ז, ו.
²¹ יהושע ו, כז.
²² בראשית רבה לט, יא.

²³ ספר כלבו סימן טז.

²⁴ פירושי סידור התפילה לרוקה אות קלב עמ' תרנו-תרנז.